

לדברי רבי מאיר שארון-העדות עם הכפורת שעליו היה גבוה עשרה טפחים, אפשר ללמוד שיעור גובה עשרה בסוכה מהכרובים שבמשכן, שהיו גבוהים מהכפורת עשרה טפחים [כי גובהם הגיע לשליש גובה המשכן, בדומה לאמור במקדש שעשה שלמה, עשרים אמות מהקרקע], ואמרה תורה סככים בכנפיהם על הכפרת – הרי שמצינו לשון 'סככה' על גבי חלל עשרה, ולא מצינו סככה בפחות משיעור זה. ולדברי רבי יהודה גובה הכפורת שמונה וחצי טפחים מהקרקע [שלדעתו אמת הכלים בת חמשה טפחים היא], נמצא שכנפי הכרובים סוככים על י"א טפחים ומחצה. ולפי זה עשרה טפחים הלכה למשה מסיני, כשאר הלכות מחיצות ושיעורי תורה.

מבואר ברמב"ם (בית הבחירה ג, יב וכס"מ) שהלכה כרבי מאיר. ויתכן שפסק כמותו כנגד רבי יהודה, כי כן משמעות הסוגיא שאמרו 'למעלה מעשרה' 'למטה מעשרה' – והרי לרבי יהודה נראה שירדה שכינה עד שמונה ומחצה.

ז. א. מנין שעוביה של כפורת טפח?

ב. מהי צורת הכרובים? מה היתה מדתן במקדש ובמשכן?

א. הכפורת, לא נתפרשה מדת עוביה בתורה. ויש ללמודה מפחות שבכלים – מסגרת טפח שהיתה בשלחן [אבל אין ללמוד מזר ומציץ שעבים פחות – מפני שהם 'תכשיט' לאדם או לכלי, ודנים כלי מכלי ולא כלי מתכשיט. ולמאן דאמר מסגרת השלחן למעלה, גם הוא אינו אלא 'תכשיט', ולדבריו צריך לומר דנים דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה בו תורה מדה (ועשית לו מסגרת טפח סביב) ואל יוכיחו ציץ וזר שלא נתנה בהם מדה. (ואעפ"י שהציץ היה רחב שתי אצבעות – זהו מדרבנן. תוס').]
רב הונא אמר: פני הכפרת – ואין פנים פחותים מטפח [כלומר פני אדם. למד מפני הכרובים שאינם פחותים מטפח, כפי שקבלו במסורת].

ב. 'כרוב' – צורת פני תינוק. ['כרוב' – כרביא, שכן בבבל קוראים לתינוק 'רביא'. רבי אבהו].

[במקום אחר אמרו שהיו הכרובים כדמות זכר ונקבה. ע' יומא נד ועוד].

גובהם של כרובים הגיע לשליש ממדת הבית; במקדש שלמה – עשר אמות, ובמשכן שהקים משה – עשרים טפחים. כנפיהם סוככים ממעל לגובה הראש אבל לא מוגבהים יותר מדי (למעלה – ולא למעלה למעלה), אלא תחתית הכנפים בגובה קצה הראש.

דפים ה – ו

ח. האם שיעורי-תורה הנם מהתורה או מהלכה למשה מסיני?

שיעורי תורה הלכה למשה מסיני הם והסמיכות חכמים על הפסוק ארץ חטה ושערה... – כל אחד מהמינים המנויים בו משמש שיעור להלכה אחרת. [ויש שיעורים נוספים שאינם מרומזים כאן, וגם הם מהלכה למשה כגון כגריס, כביצה, טפח ואמה, גיל חיוב מצוות ועוד (עפ"י שו"ת הרא"ש ש"ז, א ועוד. וראה בהרחבה בספר מדות ושיעורי תורה לרח"פ בניש. א)].

א. ספק בשיעורי תורה – לחומרא, כדין 'ספקא דאוריתא' (פירוש המשנה לרמב"ם כלים יז עפ"י התוספתא. ומה שאמרו בברכות על השיעורים 'דרבנן' – הכוונה להלכה למשה מסיני, ולפי שאינם מפורשים בתורה קראום 'דרבנן'. דברי אמת דף קז ע"ד. וע"ע דובב מישרים ח"א נד; יביע אומר ח"א א, א-ג בענין ספק בהלמ"מ).

ב. התוס' צדדו לומר שישנה דעה הסוברת שדרשה גמורה היא ולא אסמכתא. אך כתבו לדחות ההוכחה.

דין אדם שנכנס עם כלים לבית המנוגע – נתבאר בחולין עא.

דף ו

ט. א. איזוהי חציצה הפוסלת את הטבילה, בגוף ובשיער?

חציצה פוסלת בגוף ובשער (ורחץ את בשרו במים – הטפל לבשרו). היתה שיערה אחת קשורה בעצמה – חוצצת. שלש שערות קשורות יחדיו – אינן חוצצות. שתיים – אמר רבה בר בר חנא: איני יודע. [ורבי יוחנן (בגדה סז). אמר: אנו אין לנו אלא אחת (חוצצת). וכן פסק הרמב"ם (מקואות ב, טו). ויש מחמירים (עפ"י תורת הבית הארוך סוף ז)].

נקשרה שיערה אחת בחברתה, שני קשרים זה על גבי זה (כ"ח יו"ד קצח) – חוצץ (עפ"י תורת הבית, ר"ן שבת נו. האשכול ועוד. ועב"י). נקשרה שיערה אחת לשתיים – כשתיים הן. וכן אחת לשלש – כשלש (עפ"י ירושלמי רפ"ו דשבת, כפי שהובא בראשונים).

דבר תורה [כלומר הלכה למשה מסיני] רובו ומקפיד עליו – חוצץ, ושאינו מקפיד עליו – אינו חוצץ. וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד. אבל מיעוטו ואינו מקפיד לא גזרו, שאין גוזרים גזרה לגזרה.

א. יש מפרשים שזה אמור בשיער אבל בבשר חוצץ מהתורה אפילו מיעוטו שאינו מקפיד. והתוס' הקשו על שיטה זו.

מרש"י משמע שבחציצה שבשיער דנים רוב ומיעוט כלפי השיער לבדו ואין הגוף כולו בא בחשבון. [יש אומרים לפי דעה זו שכל מקום כינוס שער שבגוף נחשב כמקום בפני עצמו (עפ"י תפארת למשה יו"ד קצח; חכמת אדם קיט, ג), ויש שנסתפקו לומר ששיער הגוף כולו נידון ביחד. עפ"י פרישה סד"ט ועוד]. וכן כתב הערוך, וכדעת הגאונים והראב"ד (מקואות ב, טו) האשכול הריטב"א הרא"ש ורובנו ירוחם.

ואילו דעת הרמב"ם שמתחשבים ברוב הגוף כולו, כי השיער אינו נידון כגוף בפני עצמו. (ע"ע בבאור מחלוקתם בחדושי מרן ר"ז הלוי הל' מקואות שם; ברכת מרדכי ח"ב כו, ו-ז).
ב. חציצה בכלל אפילו אינו מקפיד – חוצצת דבר תורה (עפ"י יבמות עח).

דפים ו – ז

י. א. כמה דפנות דרושות להכשר הסוכה?

ב. הטפח הכשר כדופן שלישית – היכן מעמידו?

א. שנינו: סוכה שאין לה שלש דפנות פסולה. ופירשו בברייתא: שתיים כהלכתן (כשיעור משך הסוכה) ושלישית אפילו טפח. רבי שמעון אומר: שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח. [פירשו בגמרא שורש מחלוקתם בכמה פנים; על פי דרשת המקראות (בסכת בסכת בסכות; וסכה תהיה לצל...)] או בהלכה למשה מסיני, האם באה להוסיף או לגרע].